Mikko Käkelä
ETL ry
PL 115
00241 Helsinki

Asiantuntijalausunto

1.12.2021

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

E 124/2021 vp

KOMISSION TIEDONANTO - VALMIUSSUUNNITELMA ELINTARVIKEHUOLLON JA RUOKATURVAN VARMISTAMISEKSI KRIISIAIKOINA

Suomen kanta

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Valtioneuvoston selvitykseen Komission tiedonannosta - Valmiussuunnitelma elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamiseksi kriisiaikoina. ETL tukee selvityksessä esitettyjä näkemyksiä. Osana yhteistä EU:n valmiussuunnitelmaa Suomi voi olla mukana kehittämässä vakautta ylläpitäviä menetelmiä, joiden avulla turvataan vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana elintarvikehuoltoa ja ruokaturvaa. EU:n varautumisen ja kriisinkestävyyden kehittäminen tukee Suomen huoltovarmuutta.

Ruokasektorin EU-valmiussuunnitelman valmistelussa tulee huolehtia myös siitä, että omat kansalliset pohjoiseen, syrjäiseen sijantiin ja muut huoltovarmuuteen kytkeytyvät erityisintressit pystytään hoitamaan jatkossakin.

Käsillä olevan selvityksen mukaisesti EU on perustettavan asiantuntijajärjestelmän kautta ottamassa lähinnä koordinoivan ja ennakointiin keskittyvän roolin valmiuden kehittämisessä, joka on kansallisesta näkökulmasta kannatettava malli.

Covid-19-kriisin opit

ETL tukee näkemyksiä ruokajärjestelmän kriisinsietokyvystä Covid-19-pandemian aikana. Tämän lisäksi ETL katsoo, että on tärkeää lisätä ymmärrystä elintarvikealan vakavan kriisin mahdollisista syistä ja käydä keskustelua erilaisista skenaarioista sekä toimintamalleista EU:n tasolla, mahdollisia äkillisiä kriisejä varten. Unohtamatta analysointia esimerkiksi logistiikan, energian, veden, tietojärjestelmien, rahoituksen, kyberturvallisuuden jne. keskinäisriippuvuuksista ja niiden vaikutuksista elintarvikejärjestelmään.

Olemassa olevat välineet ja rakenteet

ETL katsoo, että politiikkaohjelmat ja -alueet sekä EU-lainsäädäntö tukevat osaltaan kriisitilanteista selviämistä, mutta niiden tunnistaminen ja hyödyntäminen nopeita toimia vaativissa tilanteissa saattaa olla haasteellista. Tämän takia valmiussuunnitelmien laatimisen yhteydessä tulee tarkastella menetelmiä, joilla olemassa olevat välineet ja toimenpiteet ovat kategorisesti tunnistettu ja näin käyttöönotto on tarvittaessa mahdollisimman sujuvaa.

ETL pitää tärkeänä, että pandemian aikana voitiin poiketa merkinnöissä/pakkauksissa ilmoitettavista tiedoista väliaikaisesti huomioiden asianmukaiset suojatoimet. Poikkeuskäytäntöjen laajempi tarkastelu voisi lisätä kriisitilanteisiin keinoja negatiivisten vaikutuksien pienentämiseen.

Tulevaisuuden riskit EU:n elintarvikehuollolle ja ruokaturvalle

ETL pitää erittäin tärkeänä, että EU:n valmiussuunnitelmassa tunnistetaan kriisien mahdollisen eskaloitumisen syyt mahdollisimman laajasti. ETL näkee, että olemassa olevat tunnistetut syyt tulee luokitella todennäköisyyksien mukaan ja niihin on laadittava riittävät varautumismekanismit niin EU:n, kuin jäsenvaltioiden toimenpitein.

ETL pitää tärkeänä elintarvikealan yritysten kannattavuuden ja kilpailukyvyn huolehtimisesta riippuvuussuhteiden turvaamisen näkökulmasta EU-toimissa. Elintarvikealan yritykset ostavat 70 % EU:ssa tuotetuista raaka-aineista jalostaakseen ne edelleen kuluttajien ruokapöytään ja vientituotteiksi. Tuontipanoksien saatavuuden varmistamisella on suuri merkitys elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamisessa kriisiaikoina. Ylipäätään ruuantuotannon jatkuminen koko EU:n alueella on tärkeää yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja kriisinkestävyyden kannalta.

Valmiussuunnitelma

ETL kannattaa esitettyä suunnitelmaa, jossa EU:n tasoinen malli antaa perusteet EU-tasoisille toimille mahdollisissa tulevissa kriiseissä. ETL näkee kansallisen varautumisen toteuttamisen vähintään yhtä tärkeänä osa-alueena, kuin laajemman EU-tasoisen varautumisen toteutuksen. Ajantasainen – koko ruokajärjestelmän alkutuotannosta kuluttajille sekä keskinäisriippuvuudet tunnistava – valmiussuunnittelu on yksi oleellisimmista tekijöistä kriisitilanteisiin varautumisessa.

Suomessa käytössä oleva kokonaisvaltaisen turvallisuuden käsite luo hyvän pohjan kansalliselle ja kansainväliselle yhteistyölle. Tämä laajan varautumisen malli luo perustan vastata erilaisiin uhkiin ja riskeihin yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille. Koko elintarvikeketjun (alkutuotanto, elintarvike- ja juomateollisuus ja vähittäiskauppa) toiminta on osa tätä käsitettä. Ruokahuoltoon varautumiseen sisältyy käytännössä sekä yritysten oma varautumistoiminta että laaja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö ja kumppanuudet, jolla varmistetaan elintarvikehuollon mahdollisimman häiriötön toiminta erilaisissa poikkeavissa tilanteissa. Tämän mallin rakenteita ja toimintaperiaatteita tulee hyödyntää tulevassa asiantuntijaryhmän työskentelyssä.

ETL näkee myös markkinoiden tasapainon seuraamisen tärkeäksi. Covid-19-pandemian aikana voitiin havaita, että nopeat toimenpiteet sisämarkkinoiden yleisen ja normaalin toiminnan takaamiseksi ovat kriittisiä.

ETL katsoo, että esimerkiksi kahdenkeskinen yhteistyö ja kuluttajasuojalain mahdollistaman tiedon jakaminen vähittäismyyjien ja elintarvikkeiden toimittajien välillä oli erittäin tärkeää kysyntäshokin nopeaan tasapainottamiseen.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Kaikkien elintarviketeollisuuden alojen haavoittuvuuksia ja uhkia olisi analysoitava EU:n tasolla. On myös tärkeää toteuttaa skenaarioita erilaisista mahdollisista tilanteista. Toiminnan kaatuminen yhdellä alalla voi johtaa tilanteeseen, jossa olisi hyvin vaikeaa huolehtia yleisestä elintarviketurvasta muiden alojen avulla.

Komission tiedonanto ja suuntaviivat esimerkiksi vihreistä kaistoista, kausityöntekijöistä ja työntekijöistä yleensä osoittautuivat hyödyllisiksi. Oli myös tärkeää, että elintarviketeollisuuden toimintaa pidettiin kriittisenä kriisissä.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLLISUUSLIITTO RY

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi